

Skaraborgs läns författningssamling

Länsstyrelsen

16 FS 1982:51

KUNGÖRELSE

Utkom från trycket
den 20 september 1982

Naturvårdsområde samt föreskrifter angående anmälan av skogsavverkning på Kinnekulle i Götene kommun

BESKRIVNING AV NATURVÅRDSOMRÅDET

Benämning: Kinnekulle.

Kommun: Götene.

Socknar: Fullösa, Husaby, Kestad, Kinne-Kleva, Källby, Medelplana, Västerplana och Österplana.

Fastigheter: Enligt förteckning.

Kartor: Topografiska 9D Mariestad SV och 8D Skara Ny. Ekonomiska 9D Mariestad Ob och Oc, 8D Skara 8b, 8c, 9b och ⁹c.

Gränser: Naturvårdsområdets gränser framgår av till beslutet fogad karta. I de delar där naturvårdsområdet avgränsas av väg ingår inte vägområdet i naturvårdsområdet. Befintliga naturreservat ingår inte i naturvårdsområdet.

Areal: Ca 7 000 hektar.

Naturförhållanden: Kinnekulle är Västergötlands mest kända platåberg och har genom sin mycket markanta profil och sitt läge vid Vänern sedan länge ansetts vara ett av de vackraste platåbergen. Den geologiska uppbyggnaden är intressant genom sin fullständiga lagerserie av kambro-siluriska bergarter. Lager av sandsten och kalksten bildar mot kanterna markanta stup eller klevlar. Kalkstenskleven är på många platser bearbetad av vattnet i det forna Yoldiahavet och uppvisar därför raukliknande bildningar. Söder om Högkullen finns tre mycket stora drumliner, som saknar motstycke i länet. Högkullen är nästan helt bevuxen med barrskog. Övriga delar utgörs av ett mer omväxlande kulturlandskap, där åker, betesmarker och lövskogar har stor utbredning. På många platser finns rester av gammalt kulturlandskap med bl a betade enbusk- och hagmarker. Kinnekulles ofta kalkrika underlag har medfört att växtligheten är mycket artrik, och man finner här flera arter, som saknas eller är sällsynta i största delen av vårt land. Särskilt är den artrika lunden med ädla lövträd rikligt företrädd. På hållmarker av kalksten har utvecklats en för Sveriges fastland unik alvarvegetation. Även den lägre faunan uppvisar flera intressanta inslag.

Kinnekulle är präglad av människans nyttjande alltsedan förhistorisk tid, vilket framgår bl a av fornlämningarna. På Kinnekulles nordvästra sida finns ett utpräglad herrgårdslandskap, delvis med anor från medeltiden, Till herrgårdarna hör ett rikt bestånd av torp. Bebyggelsen i övrigt är i allmänhet samlad i byar med delvis ålderdomlig karaktär. Byarnas höga ålder framgår av kyrkorna och kyrkoruinerna från tidig medeltid. Ett karaktäristiskt särdrag för Kinnekulles bebyggelse är användningen av kalksten i ekonomibyggnaderna.

Stenbrytning har gamla anor på Kinnekulle, vilket framför allt de medeltida kyrkorna vittnar om. Från att ha varit hantverksmässig framställning blev stenbrytningen under 1800-talet alltmer industrialiserad. Kalkstensbrott, stenhuggerier och fältugnar för kalk-bränning finns kvar som lämningar efter denna långa tradition.

Kinnekulle är i sin helhet ett mycket omtyckt och flitigt utnyttjat utflykts- och rekreationsområde. Berget rymmer en stor mängd sevärdheter och erbjuder goda möjligheter till naturupplevelser och friluftaktiviteter. Flera anläggningar för friluftsliv finns, såsom friluftsgård, badplatser och campingplats.

BAKGRUND OCH HANDLÄGGNING

Kommunen har i den kommunala planeringen föreslagit förordnande jämlikt 19 § naturvårdslagen för Kinnekulle. Med hänsyn till Kinnekulles betydande naturvärden och känsliga naturmiljö finns anledning att anta, att vissa arbetsföretag i väsentlig mån skulle skada naturmiljön, Länsstyrelsen har därför genom beslut den 19 november 1976, den 10 maj 1977 och den 15 november 1979 med stöd av 11 och 19 §§ naturvårdslagen förordnat att vissa åtgärder inte får utföras inom området utan tillstånd. Förordnandet gäller längst till och med den 15 november 1982.

För att närmare utreda frågan om ett eventuellt slutgiltigt skydd för Kinnekulle bildades i januari 1980 en arbetsgrupp bestående av företrädare för kommunen, LRF och länsstyrelsen. Arbetsgruppen har utarbetat förslag till naturvårdsområde. Därvid har även länsmuséet och skogsvårdsstyrelsen medverkat, Samråd har dessutom skett med bl a naturvårdsverket, riksantikvarieämbetet och lantbruksnämnden. Informationsmöte för berörda markägare och andra intresserade har hållits i april 1981. Arbetsgruppens utredning har samordnats med pågående generalplanarbete och turistutredning inom kommunen.

Förslaget har under sommaren 1982 varit föremål för en bred remiss till ett stort antal myndigheter och organisationer. Samtliga markägare har dessutom jämlikt 11 och 22 §§ naturvårdslagen förelagts att inkomma med eventuella erinringar mot förslaget. Kungörelse om förslaget har även varit införd i tidningar på orten samt uppsatt på kommunens anslagstavla. Inkomna yttranden med kommentarer framgår av bilaga 3 till beslutet. Med anledning av yttrandena har arbetsgruppen den 18 augusti 1982 gått igenom förslaget och därvid godtagit detta med vissa mindre ändringar och förtydliganden. Efter önskemål från ett par markägare har därefter några mindre justeringar skett i skötselplanen.

GRUND FÖR BESLUT

Naturvärde: Kinnekulle har mycket stora geologiska, botaniska och kulturhistoriska värden. Djurlivet är delvis intressant. Berget har också stort värde för friluftsliv och turism. Kulturlandskapet är i all-

mänhet tilltalande och präglad av människans nyttjande alltsedan forntiden. Kinnekulle utgör dessutom ett dominerande inslag i slättlandskapet. Berget saknar motsvarighet i landet och är delvis av internationellt naturvårdsintresse. Kinnekulle har i den fysiska riksplaneringen bedömts vara ett sådant större område av betydelse för kulturminnesvården, som behöver skyddas mot förändringar av landskapsbild och bebyggelsemönster. Berget är dessutom av riksintresse för friluftsliv och vetenskaplig naturvård samt till stora delar för kulturminnesvården.

Syfte: Att inom ramen för pågående markanvändning bevara områdets natur- och kulturvärden samt tillvarata dess förutsättningar för rörligt friluftsliv och turism.

Beslut: Med stöd av 19 § naturvårdslagen (1974:1025) förklarar länsstyrelsen det område som angivits med heldragen begränsningslinje på till beslutet fogad karta som naturvårdsområde.

FÖRESKRIFTER FÖR NATURVÅRDSOMRÅDET

För att trygga ändamålet med naturvårdsområdet förordnar länsstyrelsen med stöd av 19 § naturvårdslagen (1974:1025) samt 9 och 22 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att följande föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för naturvårdsområdet.

A.Föreskrifter enligt 19 § 2 st naturvårdslagen om markägares och annan sakägares rätt att nyttja fastighet

Utöver föreskrifter i andra lagar och författningar får följande arbetsföretag inte utföras **utan länsstyrelsens tillstånd**:

- 1 Uppföra mast, tom eller därmed jämförbar anordning.
- 2 Utföra fyllning, tippning eller schaktning utom för jord- och skogsbrukets behov.
- 3 Borttaga stengärdesgård eller odlingsröse.
- 4 Omföra lövskog och naturlig betesmark till åker.
- 5 Framdraga väg eller luftledning.
- 6 Utföra skogsodling på nedlagd jordbruksmark.
- 7 Omföra lövskog eller buskmark till barrskog.
- 8 Bedriva husbehovstäkt av rödfyr eller utföra fyllning, tippning eller schaktning inom de områden, som angivits med prickad begränsningslinje.
- 9 Uppföra helt ny byggnad (gäller även ekonomibyggnad) inom de områden, som angivits med streckad begränsningslinje.
- 10 Utföra till- eller påbyggnad eller annan väsentlig förändring av byggnads yttre, såsom ändring av färg på fasader eller tak, byte av typ av fönster, tak- eller fasadbeklädnad (gäller även ekonomibyggnad) inom de områden, som angivits med streckad begränsningslinje.

Med nedlagd jordbruksmark avses tidigare brukad eller betad jordbruksmark, som inte varit föremål för aktiva beskogningsåtgärder. Med buskmark avses i huvudsak trädfri mark med bestånd av en, hassel, nypon och andra buskar. Sådan mark finns vanligtvis inom områden med tunt jordtäckte, t ex alvarmarker och klevkanter.

Föreskrifterna skall jämlikt 19 § 3 st naturvårdslagen ej avse bebyggelse inom

område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Länsstyrelsen erinrar om att beslut till följd av dessa föreskrifter ej får medföra att pågående markanvändning avsevärt försvåras, såvida inte frivillig överenskommelse träffas. Länsstyrelsen avser att delegera beslut enligt punkterna 9 och 10 till byggnadsnämnden, så snart erforderligt material föreligger som anger riktlinjer för bebyggelsens utformning och lokalisering.

B. Föreskrifter enligt 19 § 2 st naturvårdslagen angående markägares eller annan sakägares skyldighet att tåla åtgärder

Förvaltaren äger rätt att vidta åtgärder enligt till beslutet fogad skötselplan.

C. Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

- I Syftet med vården och naturvårdsförvaltningen är att bevara området med dess mycket stora vetenskapliga och landskapsbildsmässiga natur- och kulturvärden samt tillvarata områdets värde för rörligt friluftsliv och turism.
- 2 Länsstyrelsen fastställer härmed till beslutet fogad skötselplan. Planen skall ligga till grund för skötseln av naturvårdsområdet. Fastställelsen omfattar inte kostnadskalkylen för naturvårdsförvaltningen.
- 3 Naturvårdsförvaltare är skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län.
- 3 Naturvårdsförvaltaren skall vid områdets vård och förvaltning samråda med markägarna och länsstyrelsen.

FÖRESKRIFTER ANGÅENDE SLUTAVVERKNING

Länsstyrelsen föreskriver med stöd av 19 § skogsvårdsförordningen (1979:791) att skogsvårdsstyrelsen skall översända en kopia av anmälan om slutavverkning till länsstyrelsen vid planerad avverkning inom naturvårdsområdet. Enligt skogsstyrelsens tillämpningsföreskrifter till skogsvårdslagen skall anmälan om slutavverkning inom detta område ske till skogsvårdsstyrelsen minst 2 månader innan avverkningen påbörjas. Länsstyrelsen har att behandla anmälan om slutavverkning som en anmälan för samråd enligt 20 § naturvårdslagen.

När detta beslut vunnit laga kraft eller i händelse av besvär slutligen fastställts skall följande gälla beträffande därvid ännu giltiga äldre beslut:

- 1 Länsstyrelsens beslut av den 30 januari 1957 angående byggnadsförbud enligt 122 § byggnadslagen upphävs såvitt rör områdena vid Medelplana, Västerplana, Kestads och Husaby kyrkor.
- 2 Länsstyrelsens beslut av den 19 november 1976 angående föreskrifter om anmälan av skogsavverkning upphävs.
- 3 Länsstyrelsens beslut av den 15 november 1979 angående interimistiskt naturvårdsområde upphävs.

Detta beslut skall såvitt avser eventuellt okända sakägare delges genom kungörelsedelgivning. Denna kungörelse träder i kraft samma dag som den enligt uppgift därpå utkommit från trycket.

Karl Frithiofson

Rune Johansson